

## СОЦІОЛОГІЯ

УДК 316.653

**Б. В. Слющинський**

### **ВПЛИВ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ НА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА**

*У статті дається визначення громадській думці як соціальному явищу, визначаються закономірності її розвитку та специфіка впливу громадської думки на політичне життя суспільства. Адже в демократичних суспільствах громадська думка є важливим фактором розвитку не тільки суспільства але й держави загалом. Визначено, що між поняттями «громадська думка» та «політичне життя» є тісний зв'язок, а отже і взаємовпливи. Окреслено погляди видатних вчених щодо значущості громадської думки. Встановлено, що громадська думка є усвідомленням спільнотою певного регіону соціально-економічних проблем життя, які необхідно вирішувати. Вона може підтримувати або засуджувати соціально-економічні та політичні заходи, що проводяться. Громадська думка може формуватися на підставі життєвого досвіду, але може складатися під цілеспрямованою дією на населення різних організацій, установ, політичних партій.*

**Ключові слова:** громадська думка, українське суспільство, політика, держава, демократія.

DOI 10.34079/2226-2830-2021-11-22-135-139

В різних країнах світу по-різному відносяться до проблеми існування громадської думки. Якщо проаналізувати ці погляди, то зможемо побачити, що приблизно 50% населення світу вважає, що громадської думки не існує і існувати не може, але інших 50% вважає, що вона все-таки є. Звичайно, як демонструє життя суспільства, громадська думка існує в демократичних країнах і не може існувати в тоталітарних, де існує «єдина вірна думка».

Україна сьогодні стала демократичною країною, однією із європейських держав, яка має свої багаті обряди, традиції, звички, мову, особливу культуру, вірування та бажання незалежності і соціально- економічного розвитку, а ще політичного порозуміння. Це споконвічні бажання українського народу.

Метою статті є узагальнення теоретичних підходів щодо поняття «громадська думка» та спроба проаналізувати її вплив на соціально-політичне життя країни.

У сучасному світі сформулювалося декілька напрямів дослідження громадської думки. Українські науковці намагаються переосмислити сутність громадської думки, інтерпретувати її з позицій сучасного соціологічного знання, адже за минулих часів ця тема була закрита. Сьогодні соціологи України намагаються дослідити роль громадської думки для спільноти, продемонструвати її значення як соціальної інституції та визначити шляхи і принципи її формування та функціонування (В. Матусевич, В. Полторак, В. Оссовський, І. Попова, А. Ручка, Ю. Сурмин, М. Туленков, О. Якуба та ін.). У сфері громадської думки і політики працювали такі

відомі українські науковці, як: В. Бебик, Є. Головаха, М. Міщенко, Н. Паніна, М. Чурилов та ін.

Чи впливає сьогодні громадська думка на прийняття тих чи інших політичних рішень? Чи дослухається влада до думок громад? Спробуємо дослідити і проаналізувати. На перше місце тут можна поставити проблеми «довіри» населення до влади і на друге – «довіра» соціально-політичної системи до громадської (суспільної) думки, а ще наскільки обранці народу відриваються від народу після зайняття ними місць у парламенті. Як нам здається, для того щоб «довіра» населення підсилювалася потрібно створити закон, де б було зазначено, що спільнота, яка обирає того чи іншого свого представника в парламент, мала б право і відкликати його, а ще вимагати періодичного звіту перед виборцями свого округу. На жаль у нашому законодавству це не прописано, що досить сильно впливає на поведінку і виконання обранцями своїх передвиборчих обіцянок. Що ж таке громадська думка?

**Громадська думка** – сукупність загальноновизнаних і узвичаєних у певному суспільстві уявлень, оцінок, суджень щодо суспільно значущих явищ, подій, особистостей, проблем тощо. Поняттям «Громадська думка» оперують в соціальних науках, політичних і масових комунікаціях у різних значеннях і контекстах. Умовно визначають два підходи до проблеми громадської думки: перший – як до соціально-психологічного феномену, другий – як до культурно-історичного явища. Громадська думка, яка може мати явний або прихований характер, формується у конкретному сусп. організмі стихійно або цілеспрямовано. У різних групах населення вона виникає на основі різних ступенів поінформованості, рівня розвитку сусп. свідомості, особних корпоративних інтересів, під впливом нейтрал. чи такої, що містить певну оцінку, пропагандист. (агітац.) інформації або під дією певних міфологем, стереотипів масової свідомості чи сугестив. впливу окремих осіб або груп – політичних культур, релігійного та іншого спрямування (Розумний, 2006).

Що ж таке політичне життя?

**Політичне життя** – це сукупність духовних, чуттєвих, емоційних і практичних предметних форм політичного буття людини і суспільства, що характеризує їх відношення до політики і участь у ній. Поняття політичне життя аналогічне поняттям суспільного, економічного, культурного, духовного, матеріального, релігійного життя та іншим його видам. Поняття політичне життя використовується для загальної оцінки політичної і соціальної обстановки конкретних епох, країн, суспільств, діяльності і політичної поведінки класів, соціальних верств, груп, окремої людини. Характеристика ж самого політичного життя дозволяє оцінювати умови, в яких воно існує, і його визначальні соціальні, політичні, економічні і культурно-історичні фактори: тип держави, політичний лад суспільства, його політичну організацію і культуру, структуру влади, форми спілкування і багато іншого (Рудич, 2006, с.139–141).

Таким чином, аналізуючи висловлені вище поняття, можна стверджувати що між ними є тісний зв'язок, а отже і взаємовпливи. Але як саме буде впливати громадська думка на владу буде залежати від політичного режиму. Тільки демократичне правління буде шукати підтримку суспільства. Адже в тоталітарних режимах вибори проводяться досить фіктивно. В колишньому тоталітарному режимі Радянського Союзу вони проводились заздалегідь визначено, тобто з одного кандидата обирали одного. Для країн Заходу це не прийнятно. Наприклад, в США прийнято вважати, що окрім трьох офіціальних гілок влади (законодавча, виконавча, судова), існують ще дві: влада масової інформації і влада громадської думки.

Громадська думка – явище історичне. По мірі розвитку цивілізації, людського суспільства змінюються соціальні, економічні, політичні, ідеологічні умови його

функціонування, ускладнюються його функції, міняється роль і статус в житті суспільства. Тому, з урахуванням загальної значущості громадської думки одночасно змінювалися погляди вчених на її функції безпосередньо в управлінні справами суспільства, політичному процесі. У результаті вищезазначеного, сформувалися дві різні точки зору на дану проблему. Якщо софісти в Стародавній Греції були налаштовані демократично, віддавали «на відкуп» громадській думці рішення багатьох питань з погляду справедливості тих, чи інших підходів до управління суспільством, то школа Сократа протиставляла народному самоврядуванню аристократичне правління мудрих і знаючих (думка мудрих є більш істинною, ніж думка більшості).

Цікава позиція по відношенню до громадської думки Г. Гегеля. В громадській думці, вважав він, міститься все помилкове і істинне і знайти в ньому істинне – справа великої особи. Іншими словами, громадська думка дійсно багатоманітна, вона містить всі елементи і спектри думок величезних мас людей. Тому і використовувати її в управлінні потрібно відповідно. Так, Гегель вважав що великі особи, політичні і інші лідери повинні уміти як поважати громадську думку, прислухатися до нього, так і уміти зневажати її, якщо в ній висловлюються помилкові посилки, думки (Гегель, 1990).

Отже, сьогодні, коли в Україну повернулася демократія, можна стверджувати, що владні структури почали дослухатися до думок населення.

Пригадаємо, як повівся наш народ, як він висловив свою громадську думку – 17 березня 1991 року, він на референдумі віддав більшість голосів за збереження Радянського Союзу, а вже 1 грудня 1991 року 90% голосів висловився за незалежність України. Звичайно, тут роль грали і, так звані, політичний і адміністративний ресурси, і «специфіка» постановки питань в бюлетенях. Але ж кожному було зрозуміло, за що він голосує. Таким чином, ця проблема протягом століть і тисячоліть зважилася тільки в тому плані, що «на суд» громадської думки можна і потрібно віддавати лише певні соціальні і політичні проблеми, ті, які воно може зрозуміти, усвідомити і підказати по них певні рішення. Звичайно, в першу чергу це залежить від рівня компетентності громадської думки. Але не тільки: адже незалежно від «якості» громадської думки, в рамках одних політичних систем воно може враховуватися, в рамках інших - практично ніколи. Це вже залежить від організації політичної системи в суспільстві, а ще й від рівня освіти, політичного розуміння подій, що відбуваються в державі. Якщо пригадати «Майдан», то фактично населення вийшло на захист своїх дітей, бо їх побили, коли силові структури розганяли майдан. Ця подія є яскравим прикладом того, як громадська думка вплинула на владні структури. Так в Україні зароджувалась демократія. Тільки за умов демократичних змін і відбувається розвиток і функціонування громадської думки.

Отже, роблячи висновок і підсумовуючи усе, про що говорилося в цій статті, можна сказати, що громадська думка – це спосіб прояву суспільної свідомості, вираженої в думках, рекомендаціях, вимогах. Громадська думка, як правило, є усвідомленням спільнотою певного регіону соціально-економічних проблем життя які необхідно вирішувати. Іноді вона виникає в результаті вислову думок і думок з найгостріших соціальних чи економічних проблем. Вона може підтримувати або засуджувати соціально-економічні та політичні заходи, що проводяться. Громадська думка може формуватися на підставі життєвого досвіду, але може складатися під цілеспрямованою дією на населення різних організацій, установ, політичних партій. Значення громадської думки визначається соціальною структурою держави, рівнем розвитку економіки, політичної і загальної культури населення. Громадська думка є ефективним інструментом проведення соціальної політики в країні При формуванні

громадської думки необхідно враховувати інтереси як суспільства в цілому, так і інтереси окремих класів, соціальних, демографічних груп, трудових колективів і окремих осіб. Громадська думка частіше всього – продукт колективної свідомості, проте не кожна колективна думка буває суспільною. Думка групи людей, що виявилися випадково разом, не може претендувати на громадську думку. Її вивчення виступає, мабуть, однією з найважливіших і складних задач соціальної статистики. Тут основне – виділення актуальних проблем, що мають важливе значення в житті народу або окремих соціальних груп. Громадська думка часто служить базою для вироблення рішення значущих соціальних або народногосподарських проблем, проблем управління. Вона досліджується не тільки статистичними методами, проте їх значення достатньо велике.

У процесі формування громадської думки виділяються визначені взаємозв'язки між його носіями. Інтереси суспільства в цілому можуть не співпадати з інтересами окремих соціальних груп і навіть верств населення. Тому в окремих осіб, колективів, груп населення не завжди формується правильна громадська думка, тобто яка відображала б думку більшості соціальних груп населення. Процес формування громадської думки багатовимірний. Він заснований на специфічних інтересах і на відмінностях в знаннях, культурі, інформованості людей. Формування здійснюється шляхом обміну думками під час бесід, консультативних зустрічей, дискусій, суперечок.

Отже, можна стверджувати, що громадська думка – це феномен масової свідомості людей, вона формується і розвивається разом із розвитком суспільства, а розвиток суспільства залежить від прав і свобод громадян, які створюють дане суспільство. А оскільки громадяни обирають органи правління і самі входять до них, то вони і впливають на соціально-політичне життя країни.

#### Бібліографічний список

- Гегель, Г., 1990. *Філософія права*. Москва: Мисль, с.354.  
Розумний, М.М., 2006. Громадська думка. В: І. М. Дзюба, ред. *Енциклопедія сучасної України*. Київ: Поліграфкнига, Т.6: Го-Гю, с.520-521.  
Рудич, Ф.М., 2006. *Політологія*. 2-е видання. Київ: Либідь.

#### References

- Gegel, G., 1990. *Filosofiya prava [Philosophy of Law]*. Moskva: Mysl, p.354. (in Russian).  
Rozumnyi, M.M., 2006. Hromadska dumka [Public opinion]. In: IM Dziuba, ed. *Encyclopedia of modern Ukraine*. Kyiv: Polihrafknyha, Vol. 6: Go-Gyu, pp.520-521. (in Ukrainian).  
Rudych, F.M., 2006. *Politolohiia [Political Science]*. 2nd edition. Kyiv: Lybid. (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 20.11.2021.

#### B. Sliushchinskiy

#### THE INFLUENCE OF PUBLIC OPINION ON THE SOCIO-POLITICAL LIFE OF SOCIETY

*Different countries around the world have different attitudes to the problem of public opinion. If we analyze these views, we can see that about 50% of the world's population believes that public opinion does not exist and can not exist, but the other 50% believe that it still exists. Of course, as the life of society demonstrates, public opinion exists in democracies and cannot exist in totalitarian countries where there is "one true opinion."*

*Ukraine became a democratic country today, one of the European states, that has the rich ceremonies, traditions, habits, language, special culture, belief and desire of independence and social economic development, and yet political understanding. It is native desires of the Ukrainian people. The aim of the article are generalization of theoretical approaches in relation to a concept "public opinion" and attempt to analyze her influence on socio-political life of country.*

*A few directions of research of public opinion were formulated in the modern world. The Ukrainian scientists try revaluation essence of public opinion, interpret it from positions of modern sociological knowledge, in fact at past tenses this theme was closed. Today the sociologists of Ukraine try to investigate the role of public opinion for an association, to show her value as social institution and to define ways and principles of her forming and functioning. Such known Ukrainian scientists worked in the field of public opinion and politics.*

*Public opinion is the phenomenon historical. Social, economic, political, ideological his operating conditions change on the measure of development of civilization, human society, his functions become complicated, a role and status change in life of society. To Tom, taking into account general meaningfulness of public opinion simultaneously the looks of scientists changed to her function directly in the administrative department of society, political process.*

*In the process of forming of public opinion certain intercommunications are distinguished between his transmitters. Interests of society on the whole cannot coincide with interests of separate task forces and even layers of population. Therefore for individuals, collectives, groups of population correct public opinion is formed not always, id east that would represent majority of task forces of population opinion. The process of forming of public opinion is multidimensional He is based on specific interests and on differences in knowledge, culture, being informed of people. Forming comes true by exchange opinions during conversations, consultative meeting, discussions, and spores.*

*Thus, it is possible to assert that public opinion – it the phenomenon of mass consciousness of people, she is formed and develops together with development of society, and development of society depends on rights freedoms of citizens, that create this society. And as citizens elect the organs of rule and enter to them, then they influence on socio-political life countries.*

**Key words:** *public opinion, Ukrainian society, politics, state, democracy.*